

Kde přežívá minulost

Za historií můžete vyrazit do muzea nebo se můžete pozorně dívat kolem sebe

JAKUB JELEN,
MARTINA TŮMOVÁ,
MIROSLAV ŠIFTA

V každé krajině je možné se setkat nejen se stávajícími a na první pohled viditelnými přírodními či kulturními objekty, ale také s odkazy na historii daného prostoru. O toto historické dědictví pečují různorodé instituce a odráží se i v existenci historických a kulturních památek. Historický záznam mohou ale rovněž ukrývat například grafické symboly regionu či lokality.

MÍSTA PAMĚTI

Úlohou paměťových institucí je uchování a předávání informací o minulosti. Jsou to například knihovny, archivy či muzea, jejichž cílem je ochrana a zpřístupňování dokumentů kulturního dědictví (písemných, obrazových nebo hmotných pramenů). Uvedené instituce mají za úkol uchovávat a pečovat o paměť na místní, regionální i národní úrovni. Dále vytvářejí nové zdroje informací o kulturních událostech. Nejznámější a nejčastěji zastoupené jsou především muzea nebo samostatné stálé expozice, které zprostředkovávají a vystavují hmotné doklady o člověku a jeho prostředí za účelem studia, výchovy a potěšení.

KULTURNÍ PAMÁTKY

Kulturní památky představují komplex dědictví a reprezentují takové hodnoty či významy vztahující se k minulosti, které mají být chráněny a zachovány pro budoucí generace. Odvětví, které se památkami zabývá, se nazývá památková péče. Zaměřuje se na výzkum památek, jejich identifikaci, ochranu, dokumentaci či správu. Na mezinárodní úrovni se ochraně památek věnuje organizace UNESCO, v Česku pak Národní památkový ústav (NPÚ), který

▲ Místní způsob života dobře zachycují expozice v regionálních muzeích. Příkladem může být Městské muzeum Žacléř. Foto Pecold, Shutterstock.com

je odbornou organizací státní památkové péče zřízovanou Ministerstvem kultury.

Pro evidenci památek vytváří a spravuje NPÚ tzv. památkový katalog, který je dostupný na webových stránkách www.pamatkovykatalog.cz. Jedná se o systém obsahující údaje o jednotlivých objektech, kterých se dotýká zájem památkové péče (základní informace včetně fotografií a odkazů na umístění památek v katastrální mapě). Památky můžeme dle jejich významu a stupně ochrany dělit do tří základních kategorií: 1) kulturní památky, 2) národní kulturní památky, 3) památky zapsané na seznamu svě-

tového dědictví UNESCO. Dále existují i soubory památek, tedy památková území či památkové zóny.

SYMBOLIKA MÍST

Specifickou oblast uchování stop minulosti představují obecní znaky. Každý takový znak je totiž nejen vizitkou, ale i „kronikou“ obce. Prostřednictvím užitých grafických prvků vypovídá o její minulosti, pamětihodnostech či tradicích, stejně jako o hospodářských a kulturních aktivitách dřívějších obyvatel nebo o podobě krajiny současné i minulé. Ne všechny obce ovšem v minulosti znak měly. Obecním znakem disponují tradičně města a městyse (to je dáno

historickým právem měst vlastnit znak). Ostatní obce mohly začít „tvořit“ své komunální symboly až po roce 1990. Pokud je znak obce zpracován

vsak odráží nejen minulost, ale i dnešní aktivity. Typickým příkladem jsou expozice věnované lyžování nebo obecní znaky se symboly sněhu.

první vzpomínku obce – na způsob jejího založení. Ve znaku je zobrazen také rezonanční otvor houslí (takzvané *effe*), který symbolizuje místní houslařskou tradici, kdy se zde housle z vytěženého dřeva vyráběly a byla tu i houslařská škola.

Odkaz na lesnatost je zřejmá i ze znaku Strážného (B). Zelené i bílé (heraldicky správně stříbrné) vrcholy v tomto znaku jasně vypovídají o hornatosti okolní krajiny. Stejně jasně „mluví“ i znak Pece pod Sněžkou (C). Ve všech třech příkladech obecních znaků je více (sněhové vločky) či méně (bílá barva) symbolizován i sníh, respektive to, že jsou Krkonoše po velkou část roku běžně zasněžené. Znak Strážného navíc odkazuje k historické hornické tradici (nejen) této obce.

Díky bohaté historii je v krajinách Česka uchováno velké množství kulturního či historického dědictví. Existuje také mnoho způsobů, jak jej poznávat. Pokud tedy budete v létě cestovat po Česku, neváhejte navštívit různá zajímavá muzea, hledejte kulturní památky a všimněte si, co vám „říkají“ znaky obcí. Zapátrejte krajině v paměti a dozvíte se o ní mnoho zajímavostí. ●

podle heraldických zásad a pokud jeho ikonografie nezkrsluje nebo neposouvá realitu, je cenným pramenem řady lokálních i regionálních historickogeografických informací. Pro identifikaci symbolů ve znacích, rozpoznání jejich typů a nakonec i jejich správnou interpretaci je třeba citlivě přistoupit k analýze obsahu daných grafických prvků.

Znak Pasek nad Jizerou (A) odkazuje pilovým dělením štítu a zelenou tinkturou (barvou) k *místní dřevařské produkci* a lesnatosti krajiny. Zároveň jde o takzvané mluvící znamení – Paseky vznikly vymýcením lesa. Znak i název obce tedy zřejmě poukazují i na vůbec

AUTOŘI PŮSOBÍ NA KATEDŘE SOCIÁLNÍ GEOGRAFIE
A REGIONÁLNÍHO ROZVOJE

PAMĚŤ KRKONOŠ

Jako příklad území s bohatou pamětí mohou sloužit například Krkonoše. Představují horskou oblast, jejíž historie byla spjata s významnou hospodářskou činností – zemědělstvím, hornictvím, textilnictvím apod. To vše se odrazilo i v paměti krkonošské krajiny. V paměťových institucích (uvnitř i navenek), kulturních památkách i symbolech se

Paseky nad Jizerou (A)

Strážné (B)

Pec pod Sněžkou (C)